

exoptanti mihi litterae Vestrae Illustrissimae Dominationis, plenae benevolentiae quoque, quae non modo *currentem* (quod aiunt) *me* incitarunt, verum etiam omnem, quam de certitudine stipendii non tam mei, quam militum meorum conceperam, haesitationem ademerunt: maxime quod et magnifico Domino Vesselenio plenam mecum transigendi facultatem datam esse intelligerem, qui iam mecum plane quoque omnibus de rebus transegit, transactionisque conditiones ad Vestram Illustrissimam Dominationem transmisit. Quarum etiam literarum lectione erectus atque animatus plane iam confido nihil minus evenire posse, quam me militesque meos, qui patriam certaue et honorifica stipendia inserviendi Vestrae Illustrissimae Dominationi gratia derelicturi sunt, debitis suis stipendiis defraudatum iri. Quamobrem iam me sodalitati magnifici Domini Francisci Vesseleny addixi: eius dicto audiens sub imperio Vestrae Illustrissimae Dominationis. Utinam vero tantum mihi beneficii Deus optimus maximus attribuat, ut tam humanam tamquae honorificam Vestrae Illustrissimae Dominationis invitationem, vel sanguine profundendo promereri possim, nec gratius nec charius profecto quidquam mihi contingere posset, quam comprobare haud immerito me a Vestra Illustrissima Dominatione tam amanter esse ad hoc bellum accitum. Deus conservet Vestram Illustrissimam Dominationem florentem atque foelicissimam etc. Datum Demboviae(?) die 9. Maji Anno D. 1590.

Eiusdem Vestrae Illustrissimae Dominationis

servus perpetuus

Valentinus Balassa de Gyarmath.

Kivül: Illustrissimo Domino D. Joanni de Zamoscie, Supremo Regni Poloniae Cancellario, Exercituumque Generali etc. etc. Capitaneo etc. Domino mihi observandissimo.

(Záró pecsét.)

(Eredetije Gr. Bethlen Bálint aranyos-gyéresi levéltárában.)

Közli: Dr. Lukinich Imre.

Haller Gábor (1550—1608) és Haller István (1591—1657) családi feljegyzései. A külföldről Erdélybe szakadt, s itt véreben és szellemében egészen magyarrá vált családról általában véve már eddig is annyi adat állott rendelkezésünkre, főleg a családnak Szádeczky Lajostól és Boncz Ödöntől kiadott nemzetségekönyve alapján,¹ hogy a főbb családtagok életviszonyairól határozott ismereteink voltak. Az alább közlendő feljegyzéseknek az a jelentőségük, hogy aprólékosak és így sok olyan részletet tartalmaznak, a miről sem

¹ A Gróf Haller-család nemzetség-könyve. Bpest, 1886.

a Haller-család nemzetség könyvében, sem Nagy Ivánnál és Kőváry Lászlónál nincsenek adatok.

A feljegyzések különben nem eredeti alakjukban maradtak ránk, hanem valószínűleg Haller Istvánnak átírásában, ki egyúttal folytatta atyja feljegyzéseit. — A feljegyzéseket a következőkben adjuk:

„Anno 1499. Született az atyám • Haller Péter, élt 70. esztendőig“.¹

Én Haller Gábor születtem ez világra, mikor írának 1550. 10. Die Maji Szebenben.

1569. Die 3 Decembris holt meg az atyám Haller Péter Szebenben, 70 esztendő korában.

1573. Holt meg Kemény István bátyám,² ki az anyámmal egy volt, útban István király erdélyi vajdaságában, utat néki adván a portára, visszatértében temették Balásfalván.

1578. 13 Martii holt meg az anyám Kemény Kata asszony Szamosujvárbán és temettetett el Lonián.

1581. Holt meg az öcsém Haller István Lengyelországban Gorodnón, ugyanott temettetett.³

1586. 15 Februarii, vöttem feleségül Bocskai Ilonát, az néhai Bocskai György uram leányát,⁴ kit Kaplonyból adának meg.

1586. 8 Septembris holt meg Bocskai Györgyné asszonyom anyánk.

1587. 16 May. Első gyermekünk Susanna születék Fejéregyházatt, hala meg azon esztendőben 1. Decembris Balástelkén, ott temettettem, annak utánna Fejéregyházára hozattam testét.

1588. 5 Julii. Születék leánkánk Ersébet és hala meg anno 1589. 30 die May, délután egy óraker, temették Fejéregyházatt.

1589. 4 Octobris, születék ez világra Haller Ferencz fiunk reggel hat óraker Fejéregyházatt, keresztelteték meg anno 1591 24 Januarii.

1591. 4 Martii die Lunae születék ez világra Haller István fiunk reggel öt óraker, keresztelteték meg 8 Decembris anno 1591.

1592. 24 Junii. Születék ez világra Haller János fiunk éjfél után egy óraker, keresztelteték 27 Decembris 1593.

1594. 5 Januarii. Születék ez világra Haller György fiunk délelőtt 8 óraker Fejéregyházatt.

¹ Más források szerint 1500-ban született. V. ö. Szádeczky-Bonecz : i. m. 21. 1. Péter a család erdélyi ágának megalapítója s a szászok grófja volt.

² Haller Péter második felesége kéttoronyi és gyerőmonostori Kemény Péter leánya Katalin volt, Kemény István testvére.

³ Eddig úgy tudtuk, hogy Vilnában halt meg, V. ö. Szádeczky-Bonecz : i. m. 24 l.

⁴ Bocskay István fejedelem nőtestvére.

1595. 23 Augusti. Születék ez világra Haller Sigmond Fejéregyházatt délelőtt 11 órakor, keresztelteték 7 Decembris 1595.

1595. 16 Septembris, holt meg Fejéregyházatt Haller János hon nem létemben, ugyanott temettetett az két nénjéhez.

1596. 28 Septembris holt meg az öcsém Haller Mihály Szebenben, ugyanott temettetett az atyánk mellé.

1597. 7 Septembris, véré ki az Úr Isten ez világból az én szerelmes atyámfiaát Bocskai Ilona asszonyt Fejéregyházatt reggel öt és hat óra között, kinek szomorú temetése én töllem lón 11. Septembris Fejéregyházatt két leánkája és egy fia mellé; hala meg gyermekágyban mind az nálla valóval; 6 Septembris mind estig fen jára; ilyen hertelen kiváná magának a jó Isten.

1603. 8 Aprilis. Indítom fiaimot Haller Ferenczet, Istvánt Bécsben tanúságnak okáért.

1605. 31 Augusti. Holt meg Bécsben reggel négy órakor szegény fiam Haller Ferencz, kinek elméjén sokan csudálkoztak.

1607. 28 Novembris. Hoztam meg az másik atyámfiaát feleségemet Bornemisza Juditot, Bornemisza Boldizsár uram leányát.

*

Anno 1608. Die 12 Mensis Julii hala meg az szegény urunk-
atyánk jó egészséges állapotjában és erejében lévén; nagy véletlen látogatá Isten betegséggel házánál Fejéregyházatt, kibem csak nyolczad napig fekvén, Isten ez világból kiszóllíttá szombat napon, délután két óra tájban. Azután temetése lött Fejéregyházatt szentegyházban die 20. ejusdem mensis Julii.

1608. Die 26 Mensis Novembris. Szegény édes atyámnak holta után születék faeszkája, az második feleségétől, mostoha anyámtól, kit az megholt szerelmes ura nevére kereszteltetvén, másod nap meghala.

Anno 1610. Die 30 Mensis Octobris. Vöttem feleségül Kendi Juditot, az néhai Szt. Iványi Kendi Ferencz uram leányát, ki atyának, anyjának és minden atyjafiának holtok után árvaságra maradván, Bogáti Menyhátrné asszonyom nevelte, mint az urától testamentumában néki hagyott atyafiát, kinél feledékenységben jutván megholt urának sovány mostoha kezét igen megérzette árva állapotjában; kiért végtére sem lelete egyéb benne, hanem kedvek ellen kellették tölők elvennem.

Anno 1612. Die 14 mensis Junii. Első gyermekünk Ersébet születe ez világra Sz. Pálon délután egy óra tájban szombat napján.

Anno 1613. Die 13. mensis Junii. Második gyermekünk Haller Miklós születék ez világra Szt. Pálon reggel három óra tájban esőtörtök napon.

Anno 1614. 22 Mensis Septembris. Harmadik gyermekünk

Haller Gábor születék ez világra Szt. Pálon, éjfélkor tájban hétfőre virradóra.¹

Anno 1617. Die 16 Mensis Februarii. Negyedik gyermekünköt Haller Máriát adá Isten ez világra, útkunban lévén Velkéren, magunk házánál, csötörtökre virradóra.

Anno 1618. Die 19. Octobris, ötödik gyermekünk Suska született ez világra Szt. Pálon péntek nap.

Anno 1620. Die 11 Április. Hatodik gyermekünk szület (így!) ez világra Ilonka Szt.-Pálon szombatnap.

Anno 1621. Die 11 Julii. Hetedik gyermekünk Judith született Szt.-Pálon vasárnap.

Anno 1622. Die 29 Octobris. Nyolczadik gyermekünk Palkó született Szt.-Pálon szombatnap.

Anno 1626. Die 2 Martii, kilenczedik gyermekünk Janesi született.²

Anno 1634. Die 10 Octobris vévé ki Isten ez világból az én szerelmes atyámfát Kendi Judith asszonyomat Fejéregyházatt, dél-előtt tizenegy órakorban, kinek szomorú temetése én töllem lón Szt.-Pálon az temető kertben februárnak 3-dik napján az 1635. esztendőben; hala meg mirigyben, mivel vallásán lévő praedikatori elhitetvén, hogy nem ragadó az mirigy halál, magát az én sokzori kérésemre is nem akará oltalmazni.

Anno 1640. 9 Januarii. Vöttem el mostani feleségemet Bar-kóczy Anna Mária asszonyomat, ki elsőbben az ngos Czobor János, annak utánna ngos Kékedi Sigmoid özvegye volt, nemzetes Bar-kóczy László leányát. Lakodalmunk volt Bethlenben“.

(Eredetije Gr. Bethlen Bálint aranyos-gyéresi levéltárában.)

Közli: *Dr. Lukinich Imre.*

Az erdélyi „magyar nyelv-mívelő társaság“ felhívása.

Tudva levő, hogy a XVIII. évszázad utolsó tizedében Erdély tudós férfiai egy irodalmi társaságot alakítottak, melynek czélja első sorban a nemzeti nyelv mívelése és a hazai történelem kutatása.

Ennek a felhívását, mint érdekes irodalomtörténeti emléket, mutatjuk be itt, abból a nyomtatott példányból, melyet Aranka György Erdély előbbkelő hazafiaihoz szétküldözött:

Hogy a' Nemzeti Nyelvnek ki pallérozása, és ki mívelése egy Hazában igen hasznos, és minden jó Hazafiaira, s' Leányaira nézve

¹ Ugyanaz, kit 1662-ben a nagyvezér megöletett; Apafinak veszedelmes vetélytársa volt, megöletésében is nagy része volt neki. V. ö. Szádeczky-Boncz: i. m. 26—28. l. Haller Gábor különben maga is naplóíró volt.

² A „Hármas Historia“ (Kolozsvár, 1695.) írója.